

Sinut on kutsuttu esittelemään oman vastualueesi toimintaa ja tehtäviä, valtuuston asettamien tavoitteiden saavuttamista ja toiminnan tuloksellisuutta vuodelta 2023.

Tarkastuslautakunnan kokous nro 3 /2022	13.2.2023 klo 17:00
Kokoushuone	Sähköinen kokous tai kaupungintalo
Arviointikohde	Sivistys/kasvatus- ja opetus
Esittelijä	kasvatus- ja opetusjohtaja

Arvioinnissa on kyse todentamisesta, onko toimittu niin kuin olisi pitänyt toimia, ja ovatko asiat kuten niiden kuuluisi olla. Tätä varten selvitetään, miten on toimittu, ja kuinka asiat ovat, ja verrataan tavoitettiin eli siihen, miten olisi pitänyt toimia, ja miten asioiden pitäisi olla.

Tarkastuslautakunnan toiminta on arviointityötä, joka koostuu seuraavista osatekijöistä:

Talousarviossa asetettujen taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden arviointi

Toiminnan, toimintatapojen ja palvelujen järjestämisen tuloksellisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden arviointi

Talouden tasapainottamisen arviointi

Strategian toteutumisen arvioinnista

Kuvaus toiminnasta liitteineen toimitetaan sähköpostitse arviointipäällikölle sovittuna ajankohtana. Kuvauksessa ilmoitetaan alla olevat tiedot arviointikohteen toimintaan liittyen:

KASVATUS- JA OPETUSLAUTAKUNTA

1. Vastualueen yleiskuvaus, johtamisjärjestelmä, raportointivastuut, esimiestasot

Kasvatus- ja opetuslautakunnan alaisia palveluja ovat olleet kasvun tuki, varhaiskasvatus, perusopetus ja nuorisopalvelut ja lukiokoulutus 1.11.2023 asti. Kasvatuksen ja opetuksen organisaatiota on muutettu tiimiorganisaatioksi 1.10.2023, jolloin kasvun tuki jäi pois omana palveluyksikkönä. Uusien vastuiden mukaan aloitimme 1.1.2024. (liite)

Kasvatus ja opetuksen käyttötalouden toimintakatteen toteuma oli 102,4 % muutettuun talousarvioon nähden, ylitys 3,4 milj. euroa.

Merkittävimmät poikkeamat olivat: palkankorotukset kertaerät 1.2 m€ sekä palvelutarpeen kasvu varhaiskasvatuksessa ja kasvun tuessa. Palvelujen ostot olivat 26,3 milj. Euroa, joka on kasvua 2,4 milj. talousarvioon verrattuna. Kuljetuskustannukset ylittyivät 1,0 milj. euroa johtuen kuljetusten indeksikorotuksesta sekä harkinnanvaraisten kuljetusten lisääntymisestä. Sisäisistä palveluista ICT-palvelut ovat kasvaneet 0,3 milj. euroa sekä ruokapalvelut ovat kasvaneet 0,4 milj. euroa. Palveluseteliot ylittyivät 0,9 milj. euroa johtuen sopimusten indeksikorotuksesta.

Aineet, tarvikkeet ja tavarat alittuivat 0,4 milj. euroa. Kotihoidon tuen kustannukset jäivät alle arvioidun 0,4 milj. €.

Toimintatulot ylittyivät 0,8 milj. euroa.

- *Toimintatuottoihin tehtiin vuoden aikana yksi talousarviomuutos, 0,4 milj. euroa tukiin ja avustuksiin.*
- *Vammaisten lasten loma-ajan hoito ja kuntouttavan aamu- ja iltapäivähoito toteutuivat 0,3 milj. euroa ennakoitua suurempana kunta-alan palkan korotusten ja yleisen kustannusnousun vuoksi.*
- *Tukia ja avustuksia kertyi 0,7 milj. euroa muutettua talousarviota enemmän, johtuen valtiolta saatujen kohdennettujen kehittämisrahoitusten kasvusta, mm. koronarahoitus kasvoi ed. vuoteen 0,3 milj. euroa.*

2. Tuloksellisuuden kehitys – onnistumiset, haasteet

Lukuvuoden 2022–2023 opetuksen kehityksen suunnittelussa on otettu talousarviokehitys lähtökohdaksi. Tämä merkitsee tiukkaa opetuksen tuntikehystä, jotta pysymme annetussa raamissa. Koska suunnittelu sitoo resurssin kahdelle toimintavuodelle, myös vaikutukset tulevat aina puoli vuotta perässä. Varhaiskasvatuksessa talouden suunnittelussa tulee varautua uuden ikäluokan varhaiskasvatustarpeeseen, joka tapahtuu toimintavuoden kuluessa uutta toimintavuotta kohti. Varhaiskasvatuslain muutokset sekä tarkennukset vähensivät asiakasmaksuja ja edellyttivät henkilöstöresurssin lisäystä

Onnistumiset:

- Vaikka vuosi oli monelta osin haasteellinen, niin toiminta on kuitenkin pystytty toteuttamaan turvallisesti.
- organisaatiomuutoksen läpivienti
- budjetin jarruttaminen loppuvuodesta, vaikka paineet kasvulle olivat jopa 4 %.
- Sijaisia on onnistuttu saamaan vaihtelevasti, tilanne on kehittynyt huonompaan

Haasteet:

- Henkilöstön poissaolot edelleen koholla
- oppilasmäärien raju pudotus heikosta syntyvyydestä johtuen
- Kouluverkkouudistuksen ja päiväkotiverkon kehittämissuunnittelu ja hallinnointi sitoo resurssia arjen johtamiselta ja kuormittaa esimiehiä. Teimme kehittämissuunnitelmasta poiketen nopeutetun alasajon 3 yksikön osalta
- Palkankorotukset ja inflaation vaikutus ovat johtaneet merkittäviin kustannusnousuihin, jolla suoravaikutus budjettivarojen riittävyteen

3. Toiminnan johtaminen ja strategiset tavoitteet

Kasvatuksen ja opetuksen strategiset tavoitteet ovat toteutuneet osin. Hyvinvoinnin muutokset eivät näy lyhyellä aikavälillä. Tarvitaan pidempiaikainen seuranta. Keskiössä olleet lapsen kasvu ja hyvinvointi on huomioitu koko toiminnan suunnittelussa. Digitaitojen ja ympäristöjen kehittäminen on myös pitkäkestoinen muutos, jossa etenemme suunnitelman mukaisesti ja talouden reunaehdoilla. Henkilöstön hyvinvointi on merkittävä osa myös taloudenhallintaa. Fiilismittarin ja sairaspöissaolojen seuranta on osa johtamista. Sairaspöissaolot olivat vähentyneet edellisestä toimintavuodesta ollen 19 pv/htv. Edelleen olemme koronaa edeltäneen ajan tasosta korkeamassa tilanteessa + 2 pv.

- 1) **Talousarviotavoite:** Lasten ja nuorten hyvinvointi paranee tulokset kehittyvät heikompaan kokonaisuhyvinvoinnin osalta. Eri osa-alueisiin on kiinnitettävä vielä enemmän huomiota.
- 2) **Talousarviotavoite:** Tarjoamme lapsille ja nuorille kasvualustan, joka tukee sosiaalisuutta ja vuorovaikutustaitoja sekä kestävä elämäntapaa. Po:n laatukyselyn tulokset olivat positiiviset toimintakulttuurin osalta, parannettavaa on edelleen. Yksiköiden väliset erot huomattavissa. Sosiaalisuus on tärkeä osa lapsen ja nuoren kehitystä, tällä ehkäistään vahvasti syrjäytymistä.
- 3) **Talousarviotavoite:** Nuorten kansainvälistymis- ja digitaidot sekä digitaaliset ympäristöt paranevat olemme hankkeiden kautta saaneet vahvasti kansainvälistä yhteistyötä sekä po että lukiossa.
- 4) **Talousarviotavoite:** Henkilöstön hyvinvointi fiilismittausten perusteella 66 % viihtyy hyvin tai erittäin hyvin. Huonon kokemuksen omaavia oli noin 12 %. Tähän on kiinnitettävä edelleen huomiota johtamisessa. Johtamiskulttuuri ja keskustelukulttuuri on tärkeä osa työssä viihtymistä.

4. Toiminnan kehittäminen ja resurssit

Perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen yhteistyö toimintakulttuurin muutokselle aloitettu. On aloitettu erityisopetuksen ja tuen strategian päivittäminen. Tavoitteena on yhdenmukaistaa tuen rakenteita varhaiskasvatuksesta perusopetukseen ja lukioon saakka. Tuen painotus ennaltaehkäisevässä ja yleisessä tuessa. Varhaiskasvatuksen suunnitelman päivitys hyväksyttiin tammikuussa 2024. Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen kehittämissuunnitelmien tekeminen aloitettiin vuosille 2024–2030.

Varhaiskasvatuksessa kehittämisen ja arvioinnin tueksi otettiin käyttöön Karvin Valssi-ohjelma. Varhaiskasvatussuunnitelman päivitys on valmistunut. Yhteisöllisen opiskeluhoillon hankkeen avulla on laajennettu hyvinvointitutoritoimintaa esiopetukseen ja lukioon. Johtamisessa on jatkettu varhaiskasvatuksessa kokonaispedagogisen johtamisen ja perusopetuksen rehtoreiden kanssa positiivisen pedagogiikan ja johtamisen kehittämistyötä.

Nuorisopalveluissa on kokeiltu nuorisotyön tekemistä kauppakeskus Veturissa ja työntekijät ovat jalkautuneet mm. NuPakun avulla niihinkin kaupunginosiin, joissa ei ole pysyviä nuorisotiloja. Nuorten osallisuutta on vahvistettu nuorisovaltuuston ja osallistavan budjetoinnin avulla.

5. Toiminnan järjestämisen suurimmat haasteet tai muut ongelmat

Maailman tilanteen tuomat huolet sekä vaikeudet mm. taloustilanteessa, vaikuttaneet voimakkaasti arkeen. Perheiden ja lasten pahoinvointi on lisääntynyt erityisesti niiden lasten ja perheiden kohdalla, joiden voimavarat ovat olleet heikot alun perinkin. Tuen antaminen ja siihen vastaaminen on vaatinut osaamista ja voimavaroja, sekä johtajilta että työntekijöiltä.

Hyvinvointialueen lasten ja perheiden tuen palvelut ovat heikentyneet liittyen esimerkiksi lapsiperhepalveluiden resurssi- ja henkilöstöpulaan.

Erytisluokanopettajien sekä yksittäisten aineenopettajien rekrytointi on haastavaa. Yhteistyössä Helsingin yliopiston kanssa järjestettävällä erityisopettajakoulutuksella pyritään korjaamaan tilannetta paikallisesti. Kelpoisten sijaisten löytäminen pidempiinkin sijaisuuksiin tai määräaikaisiin tehtäviin on myös haasteellista.

Oppilaiden hyvinvoinnin tukeminen vaatii tiivistä yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa. Koulupoissaolot ovat lisääntyneet ja pitkien poissaolojen jälkeen oppilaan kouluun kiinnittyminen on vaikeaa. Yhteistyö huoltajien sekä opiskeluhoillon henkilöstön kanssa tulee olla toimivaa ja joustavaa. Ennaltaehkäisevä hyvinvointityö kouluissamme on tärkeässä roolissa. Koulupsykologiresurssissa on vajetta, mikä näkyy erityisesti niillä kouluilla, joissa nimettyä psykologia ei ole ollut käytettävissä useamman vuoden ajan. Hyvinvointialue tarjoaa näille kouluille psykologipalveluita esim. tutkimuksien osalta, mutta se ei tuo tarvittavaa apua kouluarkeen.

Yksittäisten koulurakennusten kunto on heikko. Palveluverkkoon suunnitellut uudet investoinnit tulee viedä ripeällä aikataululla eteenpäin, jotta oppilaat ja henkilöstö pääsevät työskentelemään terveellisissä, turvallisissa ja ajanmukaisissa oppimisympäristöissä.

Varhaiskasvatuksessa varhaiskasvatuksen opettajien saatavuudessa on ollut vaikeuksia erityisesti sijaisuuksiin. Tämä on ollut riski yhdenvertaisen ja laadukkaan varhaiskasvatuksen toteuttamiselle.

6. Asiakkuudet (sisäiset, ulkoiset), palautejärjestelmä

Kasvatuksessa ja opetuksessa kaikki toiminta perustuu perheiden kanssa tehtävää yhteistyöhön ja jatkuvaan viestintään. Tähän on olemassa vakiintuneet toimintatavat ja järjestelmät mm Wilman kautta.

Tavoitteena on saada asiakas osaksi meidän tiedon hallintaa lisäämällä omatoimisuutta varsinkin asiakassuhteen perustamisen yhteydessä. Tämä vaatii järjestelmiltä asiakaskanavien mahdollistamista.

7. Henkilöstö (työhyvinvointi, osaaminen, tulevaisuuden haasteet)

Työhyvinvointia kuormittavat mm kriisit, haasteet työympäristössä ja muuttuneet opetuksen järjestelyt. Toisaalta varhaiskasvatuksen ja nuorisopalveluiden työhyvinvointitulokset ovat tyydyttävät.

Palveluverkkomuutokset tuovat haasteen myös johtamiselle. Uusien yksiköiden myötä yhdistyy myös henkilöstö eri yksiköistä. Uuden kulttuurin rakentaminen vaatii erityistä huomiota.

Haasteita saada rekrytointia erityisluokanopettajia ja varhaiskasvatuksen opettajia. Muihin tehtäviin hakijoita on ollut kohtuullisesti.

Lasten ja nuorten heikko fyysinen kunto ja henkinen hyvinvointi on saatava kohenemaan. Tähän tartutaan tarkentamalla vuosisuunnittelun ja kehittämissuunnitelmien tavoitteita. Hankkeilla haetaan vipuvartta muutokselle.

8. Palvelujen ostot ulkopuolisilta (volyyymi, hankintaprosessi, sopimushallinta)

Palveluiden ostot noudattavat lainsäädäntöä ja kaupungin hankintaohjeistusta. Varhaiskasvatuksen päiväkotipalveluista tuotetaan noin 22 % yksityisissä palvelusetelipäiväkodeissa.

Ostojen volyymin kasvu oli poikkeuksellinen johtuen sopimusten mukaisista korkeasta indeksikorotuksesta liittyen inflaation vaikutuksista hintoihin sekä yksityisen palvelualan henkilöstökustannusten noususta.

Suurin kasvu palveluiden ostoissa tapahtui kuljetuksissa, jossa korotukset ja harkinnanvaraisten kuljetusten määrä kasvatti kustannuksia.

9. Muut asiat

Toimintaympäristön muutos on nopeaa, jonka vuoksi järjestämistä joudutaan leikkaamaan poikkeuksellisen voimakkaasti. Valtionosuuksien leikkaantuminen, oppilasmäärien laskeminen sekä lasten ja nuorten hyvinvointivaje tekee yhtälöstä haasteellisen. Uudet investoinnit eivät tahdo pysyä mukana tässä muutoksen nopeudessa. Uusien suurempien yksiköiden myötä on mahdollista hallita muutosta paremmin ja turvata vähenevät resurssit.